

Max Dvořák (1874-1921) a Vídeňská škola dějin umění

Souvislosti:

- 1764 Johann Joachim Winckelmann: Dějiny umění starověku – počátek dějin umění jako samostatné disciplíny
- Vídeňská škola dějin umění
1848 oddělení do té doby společné katedry estetiky a filologie
1863 propagátor Dějin umění Rudolf Eitelberger von Edelberg profesorem samostatný uměleckohistorický ústav na Univerzitě ve Vídni
- Alois Riegl (1858-1905) Die Stilfragen (Otázky stylu, 1893) – na základě zkoumání vývoje ornamentů popisuje Riegl genetický vývoj umění – navazování jednotlivých stylů. Odmítá dosavadní rozlišování na hodnotné umělecké epochy (antika, renesanci viz Winckelmann) a úpadkové epochy (gotika, baroko). Užívá pojem „Kunstwollen“ (umělecké chtění), „Umělecké dílo je pro něj výsledkem vědomého uměleckého chtění, které se prosazuje v zápase s funkcí, materiálem a technikou“ (J. Kroupa: Školy dějin umění s. 158)
Max Dvořák nastupuje po Rieglově smrti jako profesor do čela univerzitní katedry dějin umění

Max Dvořák

- pocházel z Roudnice, studoval historii v Praze a ve Vídni, ve 2. pol. 90. let byl asistentem, od r. 1902 docentem na vídeňské univerzitě.
- v r. 1920 prosadil přeměnu katedry na samostatný I. und II. Kunsthistorisches Institut
- navázal na Riegla a obohatil jeho přístup o stylově historickou analýzu
- propojoval vazby formálních a obsahových znaků s historickými souvislostmi
- M. Dvořák: „Vývoj se skládá z různých vzájemně se prostupujících genetických sledů, které je leckdy vracejí k fázím zdánlivě překonaným, vzájemně se křížícím, mohou setrvávat vedle sebe, i když ve svém konečném cíli a smyslu splývají v jednotnou epochu v dějinách vývoje umění.“ (J. Kroupa: Školy, s. 160)
- první komplexnější přístup k dějinám umění

dílo:

Das Rätsel der Kunst der Brüder Van Eyck (Záhada umění bratří van Eycků, 1903)

(praktická demonstrace Dvořákova komplexního přístupu k umění)

Katechismus der Denkmalpflege (Katechismus památkové péče (1916)

Kunstgeschichte als Geistesgeschichte (Dějiny umění jako dějiny ducha (1924) – po Dvořákově smrti vydali K. M. Svoboda a J. Wilde – jeho žáci.

„K největším výtvarným intelektuálního života novověku patří poznání, že pravdy nemohou být nalezeny na základě jednotné metody, ale vyžadují vždy podle své materie a podle problému diferencovaný vědecký přístup.“ „Stylově historické zkoumání trpí dosud různými vadami. Namísto nutné induktivní cesty se často typické zaměřuje se zvláštním, znaky obecné povahy jsou pokládány za dobovou nebo místní signaturu a jsou kladena do souvislosti díla, mezi nimiž je mnohem spíše vztah paralelního projevu. Stylová analýza, která není založena na znalosti věci, je právě tak neplodná, jako suchá památkářská statistika.“

(Max Dvořák – citace z J. Kroupa: Školy, s. 168-169)

Alois Riegl (1858-1905)

- Die Stilfragen (Otázky stylu)(1893) – zkoumání formy uměleckého díla (viz Kant – dílo vnímáme podle formy)
- forma uměleckého díla je dialogem s dobovými souvislostmi, materiálem a funkcí
- pojem „Kunstwollen“ (umělecké chtění), „Umělecké dílo je pro něj výsledkem vědomého uměleckého chtění, které se prosazuje v zápase s funkcí, materiálem a technikou“ (J. Kroupa: Školy dějin umění s. 158)
- důraz na materiál – zavedení pojmů „taktilní a haptické“ kvality díla